

Imádkozó hősök

„Semmi halálra vagy fogságra méltó dolgot nem tett ez az ember.” Ap.csel. 26,31

Fontos emberek elé kell állnia Pál apostolnak, miután több, mint két évet töltött fogságban csak azért, mert Félix római helytartó a zsidók kedvében akart járni. Nem ítéltette el az apostolt, mivel nem volt bűnös. Az új helytartó, Fesztusz, szerette volna lezárni az ügyet. Cézáréába rendeli a vádló zsidó elöljárókat, akiknek gyilkos szándékáról nem lehetnek kétségei. Az apostol maga is kéri, hogy a császár ítélőszéke mondjon ítéletet fölötte, s ennek hangsúlyozására a császárhoz fellebbez. Néhány nap múlva Agrippa király és Bereniké is Cézáréába érkeznek, ahol Fesztusszal együtt meghallgatják Pált. Ez a „meghallgatás” összehasonlíthatatlanul más, mint egy más gyanúsított meghallgatása. Igaz, itt is „vall” a meghallgatott, először életéről, aztán Isten akaratával való szembe- szegüléséről, megtéréséről és hitéről, végül a Megváltótól kapott küldetéséről. Nem hallunk semmit azonban a jogtalanul fogva tartásról, nincs panasz, zúgolódás, békétlenség, hit van, élő hit, amely a fogva tartása ellenére és hűségesen tesz bizonyosságot Jézus Krisztusról. Az apostol nem az életét félti, mert tudja, hogy az Urának hatalmában van, s ő rendelkezik fölötte. Hitvallására hallgatói különböző módon válaszolnak. Fesztusz: „Bolond vagy te Pál! A sok tudomány örülségbé visz.” Mindezt hangosan felkiáltva mondja, olyan emberként, aki ösztönö-

sen érzi élte választója elé érkezett, de heves tiltakozásával leplezi, hogy nem mer valóban dönteni. Azaz, dönt a megszokott világa, gondolkodásmódja mellett. Agrippa: „Majdnem ráveszel engem is, hogy keresztyénné legyek!” Nem egyértelmű az elutasítás, de elképzelhetetlen számára, hogy Krisztus követésére

cserélje a zsidók egy része feletti uralkodást. Ettől függetlenül, Pál imádkozik, hogy a király el is fogadja élete Urának Jézust. Egymás között beszélgetve azonban elmondják, hogy semmi halálra vagy fogságra méltó dolgot nem tett a meghallgatott ember. A hit hősei nem gyűlölködnek, nem átkozódnak, hanem imádkoznak.

Mennyire megrázó olvasni az Aradon

170 éve kivégzett magyar hősök utolsó sorait, s a kivégzés előtti órákban tanúsított magatartásukról szóló beszámolókat. Kivétel nélkül Isten kegyelmére bízzák magukat, és ezt kéri hozzátartozóiktól is. Tudják, hogy a senki által meg nem választott és meg nem koronázott császár számára ők élő bizonyossága annak, hogy a

magyar nép elutasítja őt, mint uralkodót. S a hatalom megtalálja a megfelelő hóhért, Haynau, a „bresciai hiéna” személyében, akit aztán angliai körútján az őt felismerő munkások megvertek, s félelmében egy kocsmába menekült, ahol az ágy alá rejtőzött az őt keresők elől. A gyávák gyilkolnak, de nem mernek szembe nézni saját halálukkal. Nem véletlenül, lelkük mélyén tisztában vannak életük kárhozatos voltával, de Fesztuszhoz és Agrippa királyhoz hasonlóan számukra az örök életnél értékesebb az, amit földi életükben elértek. Az aradi vértanúk esetében is elmondható, hogy „semmi halálra vagy fogságra méltó dolgot nem tettek”. Nem voltak felségárulók, hisz Ferenc József nem volt törvényesen megválasztott és megkoronázott király Magyarországnak. Nem voltak katonaszökevények, hisz még az előző törvényesen uralkodó király parancsára lettek a magyar honvédség tisztjei. Fogságukban, az ítéletet követően a mindenség Urához fordulnak, nem életük meghosszabbítását kérve, hanem, hogy az Ő kegyelmében részesüljenek ők, és hátramaradt szeretteik is. **A gyávák gyilkolnak, a hősök imádkoznak!**

Csoma L.

Szerkesszük együtt!
szeregetnapar@gmail.com

Lapzárta
október 14.!

Szeretettel hívjuk fel a lelkipásztorok, presbiterek, gyülekezeti tagok figyelmét, hogy gyülekezeti tudósításaikkal, fényképekkel teljesebbé tehetik egyházi életünk naptári összefoglalóját.

A beszámolókat szerkesztőségünk E-mail címére, a szeregetnapar@gmail.com; vagy postai címére Ref.

Lelkészi Hivatal 076 74 Draňov 216 küldhetik. Az említett email címre kérjük kizárólag a Szeretetnaptárral kapcsolatos anyagot küldjék! Amennyiben nem kapnak visszajelzést elektronikus levelükre, kérem lépjenek telefonos kapcsolatba a szerkesztőséggel. Előre is köszönjük segítségüket.

Csoma László

A segítő foglalkozásúak betegsége A KIÉGÉSI SZINDRÓMA

Nem lustaság, gyengeség, hitetlenség okozza a kiégést, hanem éppen az, hogy komolyan veszed amit csinálsz, mondja a segítő szolgálatot végzők betegségéről Rideg Gyula pásztorálpszichológus.

A kiégési szindróma, szakszóval „burnout” állandósult elfáradást, érzelmi kimerülést jelent a másokért tett tartós erőfeszítések következményeként. Tipikusan a segítő foglalkozásúak megbetegedése, olyanoké, aki saját személyiségükkel szolgálnak társaik felé: pedagógusok, szociális munkások, mentorok, így a lelkészek is veszélyeztetettek.

A kiégési szindróma tünetegyüttes, amely hosszútávú fokozott érzelmi megterhelés, kedvezőtlen stresszhatások következtében létrejövő fizikai-érzelmi-mentális kimerülés. A fogalom Freudenberger (1974) nevéhez fűződik. Kezdetben önszegítő közösségek tagjainál, krízisintervenciók központok munkatársainál, egészségügyi és szociális intézmények dolgozóinál figyelték meg, azonban a későbbi vizsgálatok során pedagógusoknál, jogászoknál, rendőröknél is tapasztalták a jelenséget. Szinte minden foglalkozás esetében előfordulhat, azonban a kutatások azt mutatják, hogy a humán szolgáltatások területén dolgozók körében nagyobb a veszélye.

Fő tünetei: érzelmi kimerültség – passzivitás, reménytelenség, üresség érzés, melankólia. Elszemélytelenedés – csökkent érdeklődés a kollégák, ügyfelek iránt, fokozatos teljesítménycsökkenés. Elmaradó sikerek, előléptetések, frusztráció – agresszivitás. Gyakori konfliktusok, harag, mások hibáztatása. Testi panaszok: krónikus fáradtság, szorongás, gyakori fejfájás, alvászavarok, potenciazavarok, alkoholproblémák stb.

Nem mondanak nemet

A veszélyeztetettek között vannak a lelkipásztorok is. Református.hu által megkérdezett lelkigondozók szerint a lelkészek akár felét is érintheti a kiégés. Az a segítő foglalkozású, legyen akár lelkész, aki életében legalább egy rövid időre nem sodródott bele a kiégési spirál valamelyik szakaszába, az vagy nem vette komolyan, amit csinált, vagy nagyon alacsony a probléma-érzékenysége – jelzi Rideg Gyula, a Bethesda kórházlelkésze, pásztorálpszichológus, hogy a közvélekedéssel ellentétben a lelkészek kiégésénél szó sincs gyengeségről, lustaságról, néhan hitetlenségről.

Miért ég ki a lelkész? Leggyakrabban azért, mert sokkal többet ad, mint mások. Így történik, hogy önmaga árnyékává válik. A beszámolókból a valamikori lelkész épp annak az ellenkezőjének tűnik, mint amilyennek most látszik. Ha mindig nyitva van az ajtó, mindig elérhető vagyok, és mindig van időm, ennek egyenes következménye, hogy szép fokozatosan egyre ritkábban lesz nyitva az ajtó, egyre elérhetetlenebbé válok, és egyre kevesebb időm lesz az emberekre. A kiégés annak az eredménye, amit annyira szeretünk azokban a lelkészekben. Ráadásul különösen szeretjük bennük, hogy nem mondanak nemet, hogy mindenben benne vannak, részt vesznek, erejükön felül adnak önmagukból, és önmagukat. Aztán jön a negatív spirál, és leginkább az irgalmas samaritánus példázata világítja meg, hogy milyen állapotban is van az ekkor már a kiégett ember. Mint akit megverték, kifosztottak és az út szélén hagytak, mint aki rablók kezébe esett. De gyakran lélektani értelemben a történet pozitív hőse az, akivel végül ez történik.

Bennünk rejlő feszültségek

A kiégés nagyon észrevétlenül jön, amikor sorozatosan nem adjuk ki magunkból a bennünk rejlő feszültségeket, hanem csak gyűlnek, és közben tompítják a motivációt és a hivatástudatot. Mígnem egy idő után már másokat kezdünk el okolni, a rendszer, az egyház áldozatainak érezzük magunkat. Amikor reggel úgy ébredünk fel, hogy semmi moti-

vációnk nincs, megkérdőjeleződik a munkánk értelme, és nem értjük, hogy mi történik velünk.

Az alábbi adatok egy amerikai lelkészek közötti felmérésből származnak. Kifejezetten érdekes lenne egy hasonló Kárpát-medencei felmérés eredményeit is látni. A lelkipásztori kiégés számokban: az aktív lelkipásztorok 13%-a elvált; 23%-ukat legalább egyszer kirúgták, vagy legalábbis felmondásra kényszerítették a karrierjük során; 25%-uk nem tudja, hogy hová vagy kihez fordulhat családi vagy személyes konfliktusával és problémáival; a lelkipásztor-feleségek 25%-a férjük munkahelelyi időbeosztásában látja a konfliktusok forrását; 33%-uk a szolgálatuk első öt évében kiégettnek érezte magát; 33%-uk azt mondja, hogy a szolgálatuk kirívóan magas kockázatot jelent a családjuk számára; a lelkipásztorok 40%-a és hitvesük 47%-a a kiégettől, az örült ütemtervektől és/vagy az irreális elvárásoktól szenved; a lelkészek 45%-a azt mondja, hogy éreztek már olyan mértékű depressziót vagy kiégést, hogy ideiglenesen vagy tartósan el kellett hagyniuk szolgálatukat; a lelkészek 50%-a úgy érzi, hogy nem képes teljesíteni a munkájával kapcsolatos elvárásokat; a lelkészek 57%-a elhagyná hivatását, ha tudná, hogy hová máshová mehetne, vagy lenne valamilyen más elhívása; 70%-uknak nincsenek közeli barátai; a lelkészek 75%-a beszél a stressz okozta gyötrődésekről, nyugtalanságról, zavarodottságról, félelemről, depresszióról, haragról és elidegenedésről; a lelkészek 80%-a úgy látja, hogy nincs elegendő ideje a hitvesével való együttlétre; 80%-uk úgy látja, hogy lelkési szolgálatuk negatívan érinti családjukat; a lelkészek 94%-a úgy érzi, hogy arra presszionálják őket, hogy tökéletes családjuk legyen.

A fenti számok esetében az a legkeményebb dolog, hogy csak a történet egyik felét mesélik el. A másik fele az, hogy a gyülekezetek nem is tudnak a lelkési stresszről, illetve nem is értik annak jellegét. És amikor egy lelkész összeroppan vagy morális hibát követ el, akkor a gyülekezetek – jobb kifejezés híján – a kukába dobják a lelkészt.

Burnout-megelőző tréningek

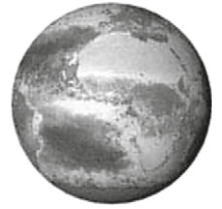
A kiégési spirálnak több fázisa van: a kezdeti fáradtsághoz és a motiváció csökkenéséhez idővel testi megbetegedések – magas vérnyomás, emésztőszervi panaszok, alvásproblémák – társulhatnak. A beteg nemcsak keserűvé, megcsömörlötté válik – ami kihat munkavégzésére, kollégáira, családjára – hanem később akár még függőségek (gyakran alkoholproblémák) és depresszió is kialakulhat. Végül e krízishelyzetet már nem tudja megoldani a pihenés, a nyaralás, a csendes hét: a megküzdéshez szakszerű segítség szükséges (a kiégés mérésére már külön teszt, a Maslach Burnout Inventory is rendelkezésre áll). Ez általában orvosi és pszichológiai, akár gyógyszeres és/vagy pszichoterápiás kezelés.

A kiégés kezelését, megelőzését mindenképpen nehezíti, hogy a probléma sokak számára tabu, és a papi-lelkési hivatással szinte összeegyeztethetetlennek tartják a pihenést, a kikapcsolódást – mondja Gecse Attila pásztorálpszichológus, aki szerint talán egy új lelkészgenerációnak kell felnőnie ahhoz, hogy a lelkipásztorok tudjanak a maguk számára is lelki támogatást kérni és elfogadni. Németországban és Svájcban más a helyzet: ott számos helyen burnout-megelőző tréningeket szerveznek a lelkészek számára. Ebbe általában fél éves orvosi ellenőrzés is beletartozik. Ilyen tréning többek között a svájci Nemzetközi Lelkészképző Intézet által kitalált – számunkra talán meglepő Prelax, mely testi és lelki karbantartást kínál az Úr szolgáinak.

A Református.hu, Wikipédia, Lelkészet.hu, Kötőszó.hu, Szolgálógyülekezet.com nyomán összeállította:

Fábrián Tibor

VILÁGOLDAL

Hitről hívóknak

CSAK BESZÉLÜNK, VAGY TUDJUK IS, MIT?

A keresztyéndemokráciáról fogalomzavar nélkül! (1.)

*Manapság nem csak divatba jött a keresztyéndemokrácia fogalma, hanem nagyon is jelentős politológiai, politikai súlyt kapott azzal, hogy Orbán Viktor beszédeiben és a kormányzat irányvételeként egyre meghatározóbb szerepe van polgári és nemzeti identitásunk formálásában. A wikipédia keresztyéndemokrácia fogalom magyarázatában külön szakaszt képez ez: „A magyarországi keresztyéndemokrácia építése - Orbán Viktor értelmezésében”. Ugyanakkor különféle egyházi és közéleti konferenciákon még mindig meglehetősen homályos, bizonytalan megközelítésekkel találkozunk. Éppen ezért is szükséges, hogy mind a közbeszédben, mind a mindennapi szóhasználatban tudjuk is, hogy egyáltalán miről beszélünk. Ennek érdekében rövid fogalomtörténeti visszatekintést és a mai nagy keresztyéndemokrata pártok történelmileg, nemzeti keretek között bizonyos árnyalatokat mutató sajátosságaival is foglalkozunk ebben és következő írásainkban. (Forrás: *Christian democracy*) Írja: Dr. Békefy Lajos*

Szellemi nyomvonalunk világos, az angol elfogulatlanság a mintánk

Bevezetőben rögtön egy fontos észrevétel. A nemzetközi világhálós meghatározások különféle világnyelveken, illetve horvátul, románul, szlovénul, szlovákul olvasható változataiban az angol, francia, német, olasz változat között véleményem szerint az angol nyelvű fogalommeghatározó és történeti elemzés az egyetlen, ahol nem a római katolikus dominancia kerül elő. Éppen ezért az egyensúlyt és a történelmi fejlődést a legtárgyszerűbben kezelő és bemutató angol változat logikáját és tényeit követem. Megtehetném, hogy helyből idéznék, hiszen a legilletékesebb mégis csak a KDNP lenne, van is jelentős magyar nyelvű politológiai anyag a *Barankovics Alapítvány* honlapján és számos kiadványban. (Zárójelben utalok arra, hogy a 26 éve alapított KDNP Protestáns Műhelyben már a kezdetek óta kézikönyvként használatos a német protestáns keresztyéndemokrácia egyik elméleti szakemberének, *Gottfried Mehnert*nek a könyve „*Protestánsok a keresztyéndemokráciában*” címmel, Bp., 1993.). A tárgyszerűség azonban fontosabb, mint az önreklámozás. Bár jó ügyekben ez sem árt, főként abban a fogalmi káoszban, tájékozatlanságban és önkényes szófacsarások, tetszőleges öntelmezések hiúsági vásárában, ami napjainkban hazánkban is általánosan

tapasztalható.

Maradok tehát a józan, körültekintő, „elegáns” angol nyelvű változatnál, amely így kezdi meghatározását: „A **keresztyéndemokrácia** (lévén református, én a szóhasználatban nem a római katolikus keresztyén fogalmat, hanem a protestáns keresztyén formulát használok) az a **politikai ideológia, ami a 19. századi Európában a katolikus szociális tanítás és a neo/új/kálvinizmus hatására egyre nagyobb befolyásra tett szert**”. Ez az első, s eddig egyetlen olyan meghatározás, amelyben a két nagy felekezeti háttérű, de erős befolyással rendelkező eszmerendszer egyenlő, kiegyensúlyozott, együttes hatását fogalmazza meg a 20-21. század egyik legjelentősebb politikai világszemléletére. Nem lehet eléggé méltatni a brit meghatározás korrektségét. Nézzük a részleteket!

A keresztyéndemokrácia egyik alkotó eleme: a katolikus szociális tanítás

A keresztyéndemokráciának erről az egyik meghatározó részéről el kell mondanunk, hogy fő jellegzetessége az emberi méltóság és a társadalmi közös védelmezése, megvalósítása. Behatóan foglalkozik az állam szerepével, a szubszidiaritás elvével, a társadalmi szerveződés formáival, elkötelezett a társadalmi igazságosság mellett, és a népegészségügy szorgalmazója. XIII.

Leó pápa 1891-ben kiadott *Rerum novarum* kezdetű enciklikája lett az elindítója a szociális tanításoknak, melyben a gazdasági terhek elosztásának arányosságát védelmezte. Eszmei gyökerei visszanyúlhatnak olyan jelentős katolikus filozófusok és gondolkodók munkáira, mint *Aquinói Tamás*, *Hippói Augustinus*. Forrásvidékéhez tartozik a Biblia tanítása és a közel-keleti óegyházi atyák sok közéleti jelentőségű megállapítása. *XVI. Benedek* pápa *Deus Caritas Est* kezdetű enciklikájában rámutat: itt és most kell alkalmazni azokat az ismereteket, amelyek arról szólnak, mi az igazságosság... Az egyháznak világos, észszerű érvekkel kell szólnia az igazságosságról, s ennek érdekében mozgósítania kell a lelki erőforrásokat, ezek nélkül nem képzelhető el a haladás és az eredményesség. *II. János Pál* pápa 1999-ben keletkezett apostoli tanításában írt az egyház szerepéről Amerikában, s így fogalmazott: Három sarokköve van a tanításnak, mégpedig az emberi méltóság, a szolidaritás és a szubszidiaritás. A katolikus társadalmi tanítás kritikusan szemléli és véleményezi a modern szociális és politikai ideológiákat, legyenek azok jobb vagy baloldaliak, így a liberalizmust, a kommunizmust, a feminizmust, az ateizmust, a szocializmust, a fasizmust, a kapitalizmust és a náciizmust. A katolikus szociális tanítás egyensúly létesítésére törekszik az emberi szabadság, az egyé-

ni gyarapodás, jólét és a szubszidiaritás között, s mindig az egész társadalom javát tartja szem előtt, különös tekintettel a szegényekre és a gyengékre, az esetekre (S. Adamiak, D. Walczak, *Catholic social teaching, sustainable development and social solidarity in the context of social security, Copernican Journal of Finance & Accounting, Vol 3, No 1, p. 14.*).

A keresztyéndemokrácia másik alkotó eleme: az új-kálvinista, főként holland eredetű világszemléleti tanítás

Kicsit bővebben foglalkozunk ezzel a kérdéskörrel, mivel magyarul inkább csak a római katolikus tanításról jelentek meg írások. Ennek a szociális tanítási rendszernek a forrásvidéke a múlt század elejének Hollandiája, ahol a református teológus és egy ideig az ország miniszterelnöke, *Abraham Kuyper* fejtegette ki abszolút részletesen és precízen a protestáns, kálvini és az őt követő gondolkodók államtanai alapján a modern tanítást. Az általa alapított *Forradalomellenes Párt* szembeszállt Hollandiában és nemzetközileg is minden felforgató bolsevik, istentelen és a káoszt forradalmi rendbontással terjesztő politikai mozgalommal. Kuyper úgy látta, hogy Isten szuverén, mindentől független történelmi akarata megvalósításáért kell dolgoznia a politikusoknak, mert akár elfogadjuk, akár tagadjuk, a történelemben Isten akarata valósul meg a végső cél, Isten Országá elérése irányában.

A neo-kálvinista tanítást az elmúlt 100 évben sok száz holland teológus, politológus, filozófus, pedagógus gondolta tovább és fejtegette ki, s műveli a mai napig – szerte a világon, az USA Holland Michigan Egyetemétől Kanadán át Dél-Afrikáig és Dél-Koreáig. Főbb szellemi sarokpontjai vagy kiterjedt szellemi hálózatának csomópontjai ennek az eszmerendszernek: Jézus Krisztus Úr minden teremtmény és az egész teremtett világ felett. Ezt kell kifejezni minden életterületen: a politikában, a gazdaságban, a kultúrában, a szociális szolgáltatásokban... A teljes emberi élet megváltott élet Jézus keresztyéje óta. Minden ember és minden nép kulturális mandátumot kapott az 1Móz 1,28 értelmében („Töltsétek be a földet, és hajtsátok uralmatok alá”), valamint az 1Móz 2,15 szerint (Művelje és őrizze azt...). *Az élet szféráinak szuverenitása azt jelenti, hogy a közösségi élet minden szelete, része saját belső felelősséggel tartozik dolgaiért,*

döntéseiért Isten előtt, de egyik részterület sem uralkodhat a másik fölött. Sem a hit intézményei, pl. az egyházak, sem a civil jogszolgáltatás nem gyakorolhat totális kontrollt, ellenőrzést az emberi tevékenység fölött. *Korlátozott, behatárolt kompetenciája van mindennek és mindenkinek!* (Kuyper, Abraham (1998), „Sphere Sovereignty“, in Bratt, James D (ed.), *Abraham Kuyper: A Centennial Reader*, Grand Rapids: William B Eerdmans). Valójában csak a keresztyén világszemlélet az, ezen belül is a teológiai alapozású református világszemlélet, mely a logika elvei és az Isten Kijelentése alapján kiegyensúlyozott és hatékony befolyást tud gyakorolni a szociális gondolkodásra, prosperitásra. Állandó antitézisben élünk, hiszen a történelem végéig örökös küzdelem van az Isten elleni lázadás és engedelmesség, a világosság és a sötétség birodalma, az eljövendő idők és a jelenvaló – olykor valóban - démonikus napok között. A keresztyén világnézet vagy világszemlélet, ember szemlélet, történelemszemlélet alapja összefügg a **vallási alap motívumokkal** (RGM), melyek főként a Kuyper utáni nagyszabású 20. századi **holland reformációs filozófiában** bontakoztak ki.

Ennek egyik vezéregyénisége volt az olasz katolikus filozófus által „*holland Kantnak*” titulált **Herman Dooyeweerd**, aki grandiózus művet írt **A Nyugati kultúra gyökerei** címmel (Dooyeweerd, Herman (1979). *Roots of Western Culture: Pagan, Secular and Christian Options*. Wedge Publishing Company, Toronto). Ő a nyugati és főként európai gondolkodást formáló négy fő motívum és négy európai kulturális korszak összefüggéseit így jellemezte:

1. **a görög korszak: forma és tartalom** összefüggései főként Arisztotelész filozófiája nyomán. Ekkor születek meg az olimposzi istenségek, logikailag az antitézis. Homérosz, majd Platón nyomán elterjedt a diónüszoszi életforma, a természeti, élvezeti életstílus kultusza.
2. **A zsidó-keresztyén gondolkodás** megjelenése és fokozatos, majd általános elterjedése, aminek jellemzője **a teremtés-elbukás-megváltás összefüggése, ami radikális kozmikus szemléletváltozást hozott**. Megszületett a bibliai metanarratíva, beszédmód és „világregélés”, ami a valóság korrekt megértésére támaszkodik. Dooyeweerd úgy vélte, a protestáns reformáció állította helyre ezt az őseredeti vallási motívum-

rendszert, aminek újra fogalmazója lett Abraham Kuyper, illetve a holland protestáns filozófia.

3. **A latin középkor vallási motívuma a természet-kegyelem** feszültsége és átgondolása. A teremtés-elbukás-megváltás formula nem terjedt el kellőképpen a keresztyén filozófiában, ezért a természet-kegyelem formula foglalta el a helyét a keresztyén gondolkodásban. Bekövetkezett a forma-tartalom motívum szintézise, a földi és természeti élet előtérbe helyezésével. Valójában a zsidó-keresztyén gondolatformának lett az antitézise, ellentételezése a természet-kegyelem formula, melyben a kegyelem fölébe kerekedett a természetnek. Ezek az összefüggések főként Aquinói Tamás filozófiájában, a korai reneszánszban, majd ennek virágkorában jutottak teljesen érvényre, valamint a katolikus ellenreformációban.
4. **A felvilágosodás korszaka, amelyben a természet-szabadság** motívuma vált hangsúlyossá. A természet-kegyelem összefüggésrendszerét felváltotta az egyház politikai dominanciája elleni tiltakozásként a természet-szabadság humanista összefüggésrendszere. A természetfilozófusok a determinált, természeti törvényekkel meghatározott természet fontosságát hangsúlyozták, elemezték, a romantika gondolkodói pedig az abszolút szabadság gondolatának (illúziójának) bűvöletében éltek.

Két gondolkodási rendszer összefogása egységes szociális szemléletté és hatóerővé

Amikor ezek az erővonalak szövetségre lépnek, egymást fokozzák, akkor a keresztyéndemokrata gondolkodás és politizálás elindul **a szociális piacgazdaság** elveinek kimunkálása és gyakorlatának bevezetése irányába. **Ez a reálgazdasági modell kombinációja a modern demokráciának és a hagyományos keresztyén értékeknek**, s ez tápláló forrást talált a világ különböző részein élő katolikus, evangélikus, református és pünkösdli hagyományokban. Ez a kétkarakterű, de közös együttműködő irány a II. Világháború után megjelent a protestáns szociális evangélium mozgalmában és a katolikus neo-tomizmusban.

Kettős-egy jelleg

Gyakorlatilag nézve mindennek a megvalósulását, elmondható: a kereszténydemokrácia gyakran **közép-jobb** jellegét megjelenítette a kulturális, szociális és morális kérdésekben,

megerősítve milliók **szociális konzervativizmusát**. Ugyanakkor megjelent **közép-bal** képződményekben is, nagy odafigyeléssel a gazdasági kérdésekre, munkaügyekre, civil jogokra, és a

külpolitikára is. A szociális piacgazdaságnak mindenütt elsőbbséget ad, és azt világméreteken igyekezett kiépíteni.

(Folytatjuk)

KÁLVIN PÁRIZSA - 2019 REFORMÁCIÓ HÓNAPJA TISZTELETÉRE

Pillantás Párizsra és a francia protestantizmusra

A két évvel ezelőtti reformáció500 évében, de utána sem esett bővebben szó a francia protestantizmusról, aminek pedig útra indító jelentősége és szerepe volt többek között a genfi nagy reformátor, Kálvin János életében is. Az pedig, hogy a hugenották, a francia protestánsok tízezreit üldözte el vak gyűlöletében a katolicizmus francia földről, történelmi tény. Ahogyan Illyés Gyula nagy történelmi freskójában, A reformáció genfi emlékműve előtt c. monumentális versében sorolta: Coligny halála, Szent Bertalan bosszútlan éjszakája, a toulouse-i tiszták mind a francia föld és a protestánsok emlékét idézi. Azokét, akik Svájcnak, Németországnak, Berlinnek és Potsdamnak, meg oly sok városnak az építői lettek, és hálás lakói az idegen, befogadó nemzeteknek... Francia történelmi zárandokutunkat Kálvin Párizsával kezdjük. Kálvin franciaországi működését, hatását, s ennek mind máig érezhető, bár alig tudatosított, ismert következményeit 12 kötetes fantasztikus kiadvány dolgozta fel nem régen angolul. Címe: Kálvin és a reformáció Franciaországban. (Forrás: <https://www.museeprotessant.org/de/notice/paris-de-calvin/?parc=51911> és Kálvin életművének német levelezési dokumentációja, a Johannes Calvins Lebenswerk in seinen Briefen két vaskos kötete). **Írja, szövegeket fordítja: Dr. Békefy Lajos**

A Quartier Latin híres negyedében éveken át

Kálvin Párizs, pontosabban az a negyed, ahol legtöbbet tartózkodott több éves tanulmányai során, a híres-nevezetes Latin negyed volt. Alig 13 évesen került fel a szellem, az esprit fellegvárába, ahol humanista tanulmányokat folytatott. Először a Collège de la Marche kollégiumot látogatta, ott Marthurin Cordier, az akkor közismert nyelvész volt a tanára. A Kollégium a Rue Montagne-on helyezkedett el. Egy év múlva, 1523-ban az első Kollégiumot felcseréli a Collège Montaigu-re, ott 1527-ig lakik. Olyan házban, ahonnan kitekintve, balra az Étienne-du-Mont templomának homlokzata látszott. Ennek belső terében voltak Pascalnak és Racine-nak a sírfeliratai.

1528-ban, amikor ezt a hosszabb ideig látogatott Kollégiumot elhagyta, megér-

kezik oda Loyolai Ignác (1491-1556), hogy inkább katonai, mint lelki ismereteit gyarapítsa. Ő alapította meg a jezsuita Jézus Társaságot, amit III. Pál pápa 1540-ben jóváhagyott, s aminek első rendfőnöke ő maga lett. A könyvtár homlokzatán elhelyezett táblákon mindazoknak a hírességeknek olvasható a neve, akik a Collège Montaigu-ban tanultak.

Második párizsi tartózkodás – döntés a reformáció eszméi mellett - plakát botrány

Kálvin Párizs után tanulmányait Orléans-ban folytatta. Ott jogot tanult a neves professzor, Pierre de L'Estoile irányításával. Bourges-i kitérő után ismét Párizsba megy, ott a Fortet Kollégiumba jár a Rue Valette 21-ben.

1532 óta ismét tartóssabban Párizsban él, és a **nagy elköteleződés**, amikor is a

reformáció eszméivel nem csak megismerkedik, hanem egy életre elkötelezi magát az evangéliumi viláosság mellett, 1533-ban következik be. Ez abban is megmutatkozott, hogy bár nem volt a klérus tagja, gyülekezetében Párizsban már úrvacsorát oszt a híveknek. 1534-ben kirobant az első és végzetes botrány. Az „Affaire des Placards”, a plakát botrány során a római mise ellen szóló plakátokat helyezett el közterületeken, például I. Ferenc császár kastélya előtt. Ez annyira kiélezte helyzetét, hogy menekülve kellett Párizst elhagynia. Hova is mehetett volna? Vissza szülővárosába, Noyonba, melynek minden zugát és az emberek egy részét még ismerte. Rövid ideig marad ott, aztán Bazel, majd Genf felé veszi az irányt. Elszülőföldről, hogy aztán közel négy évtizeden át, idegen földön találjon otthonra, gyülekezetre, reformatori munkássága kiteljesedésére...

A Latin negyed könyvárudái

A diáknegyedben természetesen számos könyváruda, nyomda is volt. Különösképpen a Rue Jean de Beauvais-en. Ezeknek fontos szerepük volt a régi és bibliai szövegek terjesztésében. Segítségükkel terjedtek a reformáció eszméi, felismerései, hitújító gondolatai. A híres könyvmetsző és nyomdász, Robert d'Estienne adta ki a teljes Bibliát, s ennek tudományos jegyzeteit heretikusnak minősítette a katolikus tanhivatal. A kiváló nyomdásznak meggyűlt a baja velük, pontosabban fordítva, minek következtében egész családjával el kellett hagynia Párizst. Hova is menekülhetett volna, mint a békésebb és a katolikus inkvizíció által még érintetlen szomszédos földre, Genfbe. Ma a híres Panthéon tértől nem messze, a IV. Henrik gimnázium mellett elhaladva jutunk el a párizsi Kálvin utcába, a Rue

Jean Calvin-ba, ami a református reformáció elindítójának emlékét őrzi ma is.

Párizs, Párizs, füstös Párizs, pestises Párizs – cenzúra – a nyomorúság áldása

Kálvin korában, az 1500-as évek első negyedében a fény és a világlósság városa bizony még nagyon füstös és „szagos” volt. Nem a kölniktől, parfümökötől. Leginkább a csatornaszagtól, a sáros utcáktól, s az előkelő városnegyedeket leszámítva, a különféle betegségek által tizedelt lakosság nyomorától. Kálvinnak sem volt könnyű a helyzete. Előszörban anyagilag nem. 1532-ben pestis járvány pusztította a lakosságot, amiről 1532. április 22-én kelt levelében panaszkodik Orléans-ban élő barátjának, François Danielnek. „Gonosz időket” emleget, ami őt is megérintette, állandó gyomorrontás kínozta. A 23 éves Kálvinnak azt a tanácsot adja or-

vosa, hagyja el Párizst. Ez azért esik nehezére, mivel akkor jelent meg első fontosabb munkája, a Seneca kommentár, „amit saját költségemen adtam ki”. Azóta is állandó pénzügyi gondjai támadtak a könyvkiadás miatt, ami akkoriban jobbára magánkiadásokat jelentett. Ekkortájt Calvinusként írja alá a nevét.

A korabeli cenzúras viszonyokba enged bepillantást az az 1533-ból datált levél, amit Kálvin ugyancsak orléans-i barátjának írt. Tudatja, hogy bár „egész erdőnyi teendő és esemény vár rám”, mégis szakít időt arra, hogy válaszolja a párizsi egyetemen és a könyvkereskedőknél, nyomdászoknál végrehajtott házkutatásokat. A hivatalos kontrollőrök és katolikus egyházi végrehajtók egész listákat tartottak kezükben azokról a könyvekről, amiket a párizsi püspök betiltatott. A könyvcenzúra anynyira felháborította Kálvint, hogy elha-

tározta: elmegy a szellem fővárosából, de előbb még egy evangéliumi tartalmú beszédet írt az egyetemi rektornak, Copnak. Menekülnie kellett, ahogy már utaltunk rá, de előbb vidékre ment. Az *Angoulême melletti Clair*-ben talált menedéket az ottani templomi kántor, Tillet házában. Nagyszerű könyvtára volt a főkántornak, ott írta egy részét a később nevét világszerte ismertté tevő *Keresztyn vallás rendszere/Institutio religionis Christianae*-nak. Lám, mi mindenre jó a kényszerű menekülés, az átmeneti szállás! Persze csak akkor, ha Isten terve szerint tudja elfogadni helyzetét az ember. Akkor nem emészti mindhiába energiáit, hanem alkot, dolgozik. Kálvin is ezt tette. Áldássá lett számára a nyomorúság – sőt a reformáció, s egy egész protestáns világ javára lett áldássá a Párizst követő évek nyomorúsága...

GYÜLEKEZETEINK életéből

A gyermekekre épül a jövő

A Mózeskosár Református Bölcsőde szentelésének és a Cimboró Óvoda új épülete átadásának ünnepi alkalmára került sor 2019. szeptember 8-án Zselízen.

Az alkalomra érkezve mindenkit egy igekártya várt, melyen a református templom és az új intézmény volt látható, s mely hirdette: Velünk az Isten!

Az ünnepi alkalmat **Révész Tibor** helyi lelkész nyitotta meg az apostoli köszöntéssel.

Miután az ünneplő sereg elénekelt a 25. zsoltár első versét, **Révészné Bellai Csilla** helyi lelkész eszedezett Istenhez fohászáért s imádságában hálás volt a Teremtőnek a sok munka végeztéért.

Az Ige 1Kor. 4:7-ből szolt: „Mid van, amit nem kaptál”?

A lelkész az igehirdetésében kifejezte, hogy a zselízi gyülekezet hatalmas ajándékot kapott Istentől. Hálás a szíve az adakozók jó szívéért, az imádkozók nagy hitéért. Hangsúlyozta: *Mindenünk, amink van, ajándék, adomány az élet Urától!* Befejezésül hozzátette: „A munka java még csak most kezdődik!”

Cserba Gizella zselízi gondnokasszony üdvözölte az ünneplőket s köszönetet mondott az áldozatos munkákért, adományokért.

Csenger Tibor, presbiter, Nyitra Megyei Önkormányzat alnöke az elmúlt évek munkálatairól szolt, s elmondta, hogy Magyarország jelenlegi kormánya felelősséget visel a külföldi magyarokért, aminek ékes példája a zselízi bölcsőde és óvoda is. Végül köszönetet mondott azoknak, akik hozzájárultak ezen intézmény gyarapodásához.

Szót kérve, **Nagy Csaba** somogyi esperes úr köszöntése jött sorra, aki a kaposvári református gyülekezet, mint testvérgyülekezet jókívánságait tolmácsolta.

Révész Tibor lelkész ismertette az épület felújítási munkálatainak folyamatát. A gyülekezet az egykori magyar gimnázium épületét vásárolta meg a Nyitrai Kerülettől. A magyar kormány határozott támogatásából kisebb hozzáépítés és belső átépítés után 12 gyermeket ellátó bölcsőde, és 75 gyermeket 3 csoportban ellátó óvoda fog működni az épületben. Szeretné, hogy a bölcsőde és az óvoda otthon és menedék legyen a beiratkozó

kicsik számára. Befejezésül hitvallást tett arról, hogy *ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők* (Zsolt. 127:1).

Fazekas László, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspöke Zsolt 95:1 alapján szólott: „*Jöjjetek, örvendezzünk az Úr előtt, ujjongjunk szabadító köszöklánk előtt!*” Hangsúlyozta,

hogyan akik bekapcsolódtak a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Programba, érzik, hogy nagy Isten az Úr! Beszédében rávilágított arra, hogy Isten teret nyit mindnyájunk előtt, Ő tudja, hogy mire van szükségünk a megmaradáshoz, s készít minket a jövőre is! Felvázolta, hogy ez a program nemzeti és egyházi misszió egyaránt. „*Isten Igéjét szólhassuk, mely örök érvényűek és értékek!*”

A Cimborák óvodások műsorát követően **Révész Erzsébet** és **Cserba Bianka** szavalt, majd **Alt Sára** és **Révész András**, akik megnyerték az országos néptáncversenyt, élő zene kíséretében adták elő döntős műsorukat.

Ünnep az ünnepben volt, amikor Cserba Gizella gondnokasszony és **Vyboch Etel** másodgondnok-asszony a gyülekezet nevében Igeverssel és ajándékkal köszöntötte Révész Tibor lelképásztort születésnapja alkalmából. Felidézve, hogy ez az igever volt az alapja hajdan a lelkészbeiktatási igehirdetésnek, miszerint: *Kit küldjek el? Itt vagyok, engem küldj!* (Ézs. 6:8)

Ezt követték az átadási ünnepi beszédek. Elsőként **Juhász András** Zseliz polgármestere mondott beszédet, melyben kiemelte, hogy összefogással jött létre a mai nap öröme. A Cimborák Óvoda önkormányzati igazgatás alatt marad. Átadva az ünnephez illő ajándékot, egy bölcső formájú égetett cukortortát

vehetett át a lelkész.

Szili Katalin, miniszterelnöki megbízott kifejtette, hogy az összefogásban van az erő, s köszönetet mondott a szülőknek, akik gyermeküket ide íratják s iratják, ezzel is megőrizve és ápolva a magyar kultúrát. Hangsúlyozta, hogy a 2019-es év a külföldi magyar gyermekek éve.

A Nemzeti Imádság, a Himnusz eléneklése után **Kassai Gyula**, a barsi egyházmegye esperese kérte el Isten áldását a résztvevőkre.

Az ünnepélyes átadásra készülve, Csenger Tibor, Révész Csilla, Szili Katalin, Révész Tibor, Fazekas László vágta át a szalagot.

Az ünnepi alkalom szeretetvendégséggel zárult.

Az Úr áldása kísérsje a szolgálatokat és a szolgáltatókat, a Mózeskosár Református Bölcsőde és a Cimborák Óvoda mindenkor birtokba vevőit egyaránt!

Sándor Veronika, fotó: Mente Róbert

Határtalanul - Református Alapiskola Vaján

Határtalanul! Ez a neve annak a programnak, melynek célja a magyar-magyar kapcsolatok építése, elmélyítése.

A program keretében a magyarországi iskolák tanulói, az állam támogatásával, osztálykiránduláson vehetnek részt a szomszédos országok magyarlakta területein, így lehetőségük nyílik arra, hogy személyes tapasztalásokat szerezhessenek a külföldi magyarságról, megismerjék a határon túlra került magyar kulturális kincseket. Nemcsak a történelmi emlékhelyeket keresik fel útjuk során, hanem ellátogatnak egy-egy iskolába is, hogy ismerkedjenek, barátkozzanak, személyes kapcsolatokat alakítsanak ki a határokon túlra került magyarokkal.

A 2018/2019-es iskolaévben a mi iskolánk is csatlakozott ehhez a nagyszerű kezdeményezéshez. 3 magyarországi iskolával léptünk kapcsolatba, hogy „Együtt, testvérként...” ismertethes-

sük meg tanulóinkkal nemzetünk történelmi és természeti örökségét.

A programban való részvételünknek köszönhetően jutottunk el nyáron a Balaton mellett található Gyenesdiásra, ahol testvériskolánk tanulóival és pedagógusaival együtt 5 felejthetetlen napot töltöttünk el a Vadóctanya Ifjúsági Táborban.

Bár augusztus 14-én zuhogó esőben indultunk útnak, és délután sem volt épp strandidő, mi mégis felkerekedtünk, hogy birtokba vegyük a Balaton egyik legszebb, több díjat nyert strandját. Először csak a stégről lógattuk a lábunkat a vízbe, de ahogy az idő telt, úgy egyre többen vették a bátorságot, hogy térdig feltúrt nadrágban mégiscsak megfürödjének a magyar tengerben. A strandról hazafelé tartva fedeztük fel a Bringatanya nevű fagyaltozót, melynek pultjai roskadoztak a különle-

gesnél különlegesebb ízű, díjnyertes fagyaltoktól. Így aztán napjaink részévé vált az esti fagyizás: a bazsalikomos málnára, Festeticsék mandulás csókjára, az illatos Izabellára még mindig vágyakozva gondolunk vissza.

Másnap ragyogó napsütésre ébredtünk, így túrázni indulunk. Utunk első állomása egy elhagyott kőbányához vezetett, ahol megfigyelhettük, hogyan hódítja vissza a természet az ember által használt területet. Innen a Festetics-kilátóhoz vitt az utunk, ahonnan csodálatos kilátás nyílt a környékre. Körsétánkon a következő állomás a Természet Háza Látogatóközpont volt, ahol Keszthelyi-hegység élővilágát, természeti értékeit bemutató kiállítást és egy a környék látnivalóit bemutató kisfilmet néztünk meg. A délutánt a strandon töltöttük, ahol még a viziaerobikot is kipróbáltuk!

Pénteken délelőtt egy izgalmas játék várt ránk. A lézerharcral ismertettek meg minket vendéglátóink. Egymást váltva két 5 fős csapatban küzdöttek a harcosok a győzelemért. Kiderült, hogy ebben a játékban bizony csak jól megválasztott taktikával lehet győzni, és hogy a türelem, a kivárási itt is rózsát, vagyis győzelmet terem. A fürdés természetesen ezen a napon sem ma-

radhatott el. Ekkor a vízben már régi ismerősökként játszottunk együtt az adánci, törökkoppányi és sávolyi iskolából érkezett új barátokkal.

Szombaton hajóra ültünk. A Balaton legrégebbi, jelenleg is használatban lévő hajójával, a Helkával jártuk körbe a Keszthelyi-öblöt. Ha már Keszthelyen jártunk, tettünk egy rövid sétát a városban is. Megkerestük a Festetics-kastélyt, melynek étellel teli parkja, és maga az épület is nagy hatással volt ránk. A nagy melegben csakis fürdésel folytatódhatott a nap. Este a táborban diszkóval búcsúztunk egymástól.

Másnap reggel a hazaindulásnál bizony még könnyek is hullottak. Nehéz volt elválni az újonnan szerzett barátoktól. Sokakat csak az vigasztalt, hogy tudták, az ősz folyamán újra találkozhatnak egymással, mert testvériskoláink ekkor látogatnak majd Szlovákiába, és jönnek majd hozzánk is a Vajáni Magyar Tanítási Nyelvű Református Alapiskolába. A viszontlátásig pedig mindannyian őrizzük a sok szép élmény emlékét: a beszélgetéseket, a focimeccseket, a pingpongozást, a kirándulásokat, a Balatont és a Vadóctanyát.

Kaszonyi Éva

Német vendégekkel Splitben

A Mindenható különös kegyelme mutatkozott meg annak a találkozóznak és istentiszteleti alkalomnak a létrejöttében, amelyre 2019 szeptember 1-én került sor Splitben.

Az előzmények. Márciusban családi okokból Dalmáciában tartózkodtam, amikor telefonon keresték Beslic Annamáriát. A hívó német fél érdeklődött, hogy tarthatnának e közös istentiszteletet a spliti magyar reformátusokkal szeptember elsején, amikor egy egyházi csoporttal egyhetes kiránduláson ismerkednek a környékbeli nevezetességekkel.

De nem csak tárgyakkal, hanem egy gyülekezeti közösséggel is szeretnének közös istentiszteleten részt venni. A Drezdából érkező vendégek nem csak ismeretekben kívánnak gazdagodni, de mindezért hálát is kívánnak adni az Úrnak.

Mélyen megérintett ez a hitbeli érdeklődés, s megbeszéltük, hogy azt a vasárnapon megismertetem a testvéreket a várossal, majd este közös istentiszteletet tartunk Split magyar közösségének helyiségében.

A csoporttal való találkozásban a horvát buszsofőr segédkezett, majd a városnézés, Riva, Diocletianus palota, óváros, majd

a közös istentisztelet, amelyen a helyiekkel és a 13 vendéggel együtt 27-en voltunk. A kétnyelvű istentisztelet alkalmával közös énekeinket énekelhettük, s e sorok írója bizonyosságot tett arról, az Istent kereső embert mindig megtalálja, megszólítja és megáldja az Úr. „**Keressétek az Urat, amíg megtalálható, hívjátok őt segítségül amíg közel van.**” Ézsaiás 55,6

Soma L.;

Sok felüdítő jó szó hangzott és sok finomság fogyott az egyházmegyei Családi Pikniken

Kemény padok, fehérre festett templomfalak, orgonaszó, ájtatos csönd, vagy puha pokróc, millió színben pompázó természet, gitárzene, zsbongás? A felsoroltak közül minden bizonyítással többben az utóbbiakat választanák, és sokan ezt a választást meg is tették, amikor 2019. szeptember 8-án ellátogattak a Nagykövesden megszervezésre kerülő Családi Piknikre, azaz a Zempléni Református Egyházmegye családi délutánjára. A kövesdi vár lábánál lévő szabadterei színpad előtt gyerekek és felnőttek, fiatalok és idősek, több esetben egész családok foglaltak helyet, vagy éppen a piknikhangulatot idézve heveredtek le a pokrócokon.

A helyi lelkipásztor, **Böszörményi Tamás** köszöntötte elsőként a jelenlévőket, kifejezve örömét és háláját, hogy van lehetőség találkozni, együtt örvendezni az Úrnak, majd buzdította is a jelenlévőket, hogy „éljük meg az együvé tartozást, a krisztusi összegyűjtést a családi délutánon is”.

Kendi Csaba esperes a Péld 12,25 igeverst idézve köszöntötte a szabad ég alatt lévő gyülekezetet, miszerint „aki aggódik szívében az levertté lesz, a jó szó viszont felvidítja”. Ez igevershöz kötődve a következőképpen fogalmazott: „Azt kívánom, hogy ezen a mai délutánon minél több jó szó hangozzék el a beszélgetésekben, de a mindennél jobb szó Isten ígéje legyen, ami elér, ami valóban felvidít”. Az esperes köszönetet mondott a Kulturális és Közművelődési Központnak a családi délután megszervezésének anyagi támogatásáért, de megköszönte a helyi gyülekezetnek, a Nagykövesdi Református Egyházközségnek is az alkalom háttérének biztosítását. Köszöntő gondolataiban szólt arról, hogy amint a gyülekezetnek van egy nagy családja, amelybe az adott gyülekezet tagjai beletartoznak, úgy az egyházmegyének is van családja, amelybe az egyházmegye területén lévő gyülekezetek és azok tagjai tartoznak, és ilyen módon érhető az igény a találkozásra, ami az alkalomra ellátogatók számából is kitűnik. Az első alkalommal a házasság volt a családi délután témája, ezúttal, vagyis a második családi délutánon a példaadás legyen a középpontban, mert nem csak a szűken vett családban fontos a példaadás, hanem a nagyobb családban, a gyülekezetben, az egyházban is – fogalmazott az egyházmegye elöljárója.

ha példaadásról van szó, akkor mindenekelőtt az odafigyelésben kell példává lenni: Istenre való odafigyelésben és odafigyelésben egymás iránt. Majd elmondta a lelkipásztor, hogy szépen eltervezte, hogy miként szól élete alakulásáról a jelenlévők-höz, akik közül sokan ismerik, miként szól azokról a dolgokról, amik elvezették oda, ahol van, de rá kellett jönnie, hogy nem ő maga az érdekes és lényeges, hanem az, amit Isten mondani akar. Egy pár évvel ezelőtt talán még megmosolyogták volna azt, aki azt mondja, hogy úgy kell emberek felé nyitni, hogy ilyen kiülős, családi délutánt kell tartani. Csakhogy a világ változik és a változó világhoz a hitben járó keresztyéneknek is hozzá kell igazítani az eszközeiket. Ilyen módon igyekszünk, és néha úgy érezzük magunkat, mintha Athénban járnánk, és haragszunk azokra a bálványokra, amelyek napjainkban körbe vesznek bennünket, de Pál apostolhoz hasonlóan mégis keressük az eszközöket, a lehetőségeket arra, hogy minél többeket megnyerjünk Krisztusnak – mondta el áhítatában a lelkipásztor.

A közös istentiszteletet követően mindenki megtalálta a számára legjobb programelemét a Családi Pikniken. Azok a gyerekek, akik érkezésük után nem azonnal kaptattak fel a várhoz, most megtették. De a „várlátogatás” mellett kipróbálhatták az **csicserei Százszorszép Óvoda** népi játékeit, vagy éppen kézmű-

veskedhettek **Balázs Lillával**, a Petőfi Sándor Program ösztöndíjasával és a hagyományörző **Lesko Tamással** is volt lehetőség az íjászatot kipróbálni. A felnőttek mindeközben a kézműves kirakodóvásár asztalainál nézelődhettek, illetve a **FIRESZ Beülő** kávézójának italaiból, vagy a nagykövesdi gyülekezet finom palacsintáiból és lángosaiból fogyaszthattak, de megköszönhették a helyiek egyedi recept alapján készült uborkás-sajtos muffin süteményét is. A jelenlévőket a **kisgéresi Mustármag Bábcsoport** előadásai gyűjtötték újra össze, hiszen a kultúrház a bábcsoport mindkét előadására megtelt kicsikkel és nagyokkal egyaránt. A családi délutánon egy kerekasztalbeszélgetésre is sor került **Langschadl István** kiskövesdi lelkipásztor vezetésével. A beszélgetésben édesanyákat és édesapákat szólítottak meg és kérdeztek a családból hozott példáról, annak továbbadásáról, a gyermeknevelés nehézségeiről, de a gyülekezet, az

A **Karcsa-parti Dicsőítő Csoport** énekvezetési szolgálata után **Dr. Lévai Attila** csicsói lelkipásztor, a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának dékánja hirdette az ígét az Ap-Csel 17,22-34 és a Róm 9,16 alapján. A Kiskövesdről induló, „nyugaton is keleti” lelkipásztor személyes visszaemlékezésével kezdte bizonyágtételét. Igehirdetésében hangsúlyozta, hogy

egyház családon belüli szerepéről is. A beszélgetés résztvevői – **Asszonyi Zsuzsanna** (pedagógus), **Dócs András** (közgazdász, vállalkozó), **Szímkó Andrea** (mérnök), **Tomojka Vojtko Béla** (szerkesztő, grafikus) – nagy nyitottsággal, olykor a kritika hangjait is megfogalmazva válaszoltak a témában, és különböző háttérből érkezve is a családnak, a családon belül a hitgyakorlásnak a fontosságát hangsúlyozták.

Az idei Családi Piknik témájában folytatott beszélgetést követően **Asszonyi Árpád**, egyházmegyei gondnok záró gondolatai hangzottak el. Ezt követően a jelenlévők azzal a reménnyel indultak haza, hogy a jövőben is lesz mód az egyházmegye nagy családjához tartozóknak találkozni. Addig is ott vannak a kemény padok, a fehérre festett templomfalak, az orgonaszó és az ájtatos csönd, ami a családi piknik pokrócaihoz, a modern hangszerekkel kísért dicséretéhez hasonlóan keretet ad arra, hogy Isten jelenlétében legyen együtt egy közösség, a gyülekezet és így figyeljen élete Urára, az Isten vezetésére. Így talán helyesebb a felvezető kérdőmondat „vagy” kötőszava helyett az „és” szócskát használni, mivel a Zempléni Egyházmegye a kerektek, az eszközök tekintetében olykor bár eltér a megszokottól – ez történt a Családi Pikniken is –, de az Úr Jézusról szóló üzenet, az ember megváltására vonatkozó evangélium az egyházmegye legkisebb templomában egész éven ugyan az, mint a természet nagy templomában, a nagykövesdi vár árnyékában szeptember második vasárnapján volt.

Molnár István

Sárospatak 2019

Ez évben is találkozót tartott a Magyar Református Lelkészegyesület baráti köre Sárospatakon július utolsó napjaiban. A háromnapos együttlét alatt Dr. Dienes Dénes tartott előadást a Tanácsköztársaság szörnyűségeiről, valamint az egyház és a kommunista diktatúra akkori történéseiről. Kiss Endre József a Trianonhoz vezető eseménysort foglalta össze, annak centenáriuma kapcsán.

Előadása a *Szeretnetaptár*-ban jelenik majd meg. Az utolsó nap délelőttjén nagyszerű verses-zenei összeállítást hallhattak a jelenlévők Oláh József és Oláh Mátyás lelképásztorok előadásá-

ban. A lélekemelő alkalom volt ez minden résztvevő számára. Köszönet a szervezőnek, Szőnyi Tamás esperes úrnak.

CsL

Kárpát-medencei Imanap-előkészítő Konferencia – Berekfürdő

„... akkor jóra fordítja sorsodat Istened, az Úr...” (5Móz 30,3a)

2004 fordulópont volt a kárpát-medencei nőegyesületi szervezetek életében, amikor a deregnyői Református Tanulmányi Központban tartott elnöki konferencián megfogalmazódott az a gondolat, hogy évenként egyszer, a rosszul sikerült anyaországi népszavazás eredményét ellensúlyozandó, Kárpát-medencei Imanapra kerüljön sor, minden év december első vasárnapján, amellyel magyar református egységünket hangsúlyozzuk, keresztyén emberekhez méltóan, imádságos lelkülettel.

A tíz résztvevő egyházkerület felváltva vállalja az imanap menetének előkészítését, amelynek keretén belül bemutatásra kerül a szervező egyházkerület szolgálati területe.

Ez alkalommal, 2019. szeptember 19-22. között, a Tiszántúli Református Egyházkerület Nőszövetsége szervezésében va-

lósult meg az imanap-előkészítő konferencia, melynek a berekfürdői Megbékélés Háza adott otthont. A konferencia résztvevői a kárpát-medencei nőszövetségek elnökei, összekötői és támogatói, akik ezeken az alkalmakon már a további közös, egyházkerületek közötti találkozókat régi ismerősökként készítik elő.

A konferenciát Ft. Fekete Károly igehirdetése nyitotta meg, majd a jelenlévőket Nt. Gilicze Andrásné Erzsébet, szentesi lelképásztor és országos titkár, valamint Dr. Gaál Botondné Dr. Czeglédy Mária, a Tiszántúli Református Egyházkerület nőszövetségi elnöke üdvözölte, s adtak eligazítást a további programokkal kapcsolatban.

A mintegy 35 résztvevő tanulmányi kiránduláson vett részt, amely során bemutatásra került a nyírbátori és tákosi

templom, ill. Vásárosnamény múzeuma, amelyet a nyírlövői református gyülekezettel és az egyházmegye esperesével történő találkozás követett. Az előadásokra a szombati napon került sor, amelyek egyrészt hangsúlyt fektettek a tájegység híres születteinek (írók, költők, professorok) bemutatására, másrészt bepillantást nyerhettünk azon szolgálati területek szépségeibe és nehézségeibe, amelyekkel mind egyházi mind társadalmi szinten komoly munkát végeznek, úgymint a határon túli önkéntes támogatói program, a református nevelőszülői hálózat és a szeretetszolgálat. Ugyanakkor, a kultúra jegyében zajlott le a hagyományőrző néptánc-csoport előadása, majd a Dr. Szalay Emőke által, történelmi tényekre alapozva, felvezetett és megnyitott, úri hímzéssel foglalkozó szakkör munkáinak kiállítása, ahogyan az újra nagy divatnak örvendő

zsinóros-sujtásos ruha- és palástkészítő munkáinak bemutatása, mind annak a gazdag lelki örökségnek bizonyítéka, amelyet tovább vinni, megőrizni a mai ember számára megtiszteltetés.

A vasárnapi istentiszteletre a karcagi református templomban került sor, amelyen Feketéné Kavisánszki Györgyi lelkipásztor igehirdetésében Pál apostol futásáról, erős akaratáról beszélve mutatott rá annak valóságára, hogy „... *nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.*” (Róma 9,16).

A konferencia hitmélyítő alkalmként szolgálva, megerősített minket abban a hivatástudatban, hogy az Úrnak szolgálni öröm, amelynek az imádság és az előttünk álló imanap szerves formája.

Mindezért legyen Istené a dicsőség.

Györky Szilvia

Testvérgyülekezeti találkozó

A Bistei Református Egyházközség 1947-ig, a határok végső megerősítéséig, Füzérkajata (Magyarország) leányegyházaként szolgált, közös anyakönyvet használtak, s a két gyülekezet közti együttműködést baráti és rokoni szálak fonták szorosra. A szlovák-magyar határ szigorítását követően, az elszakítottágot olykor találékony módon próbálták enyhíte-

ni, mint például amikor a határmenti erdőben „eltévedtek” gombázás közben, s így tudtak találkozni az addig (és azután is) egymás mellett békében élő hívek. A több mint fél évszázados kényszerű csendet követően, 2008-ban került sor a kapcsolat megújítására, s azóta kisebb-nagyobb kihagyásokkal, évente közös istentiszteleten találkozik a két, valamikor testvérként élő gyülekezet.

2019. augusztus 25-én, egy hosszabb kihagyás után, a füzérkajatai református

templomban került sor a két gyülekezet találkozására. Az ünnepi alkalmon a környező gyülekezetekből is részt vettek nemcsak magyar ajkú hívek, ezért az igehirdetés szolgálatát Györky Szilvia bistei lelkipásztor két nyelven végezte. Az úrvacsorai liturgiára, új kenyérért való hálaadás alkalmából, Oroszy Ákosné Erzsébet és Györky Szilvia szolgálatában szintén magyarul-szlovákul került sor, majd ezután a helyi gyülekezet gondnoka, Luptákné Éva néhány szóban felelevenítette a két gyülekezet közös múltját.

A köszöntések során a bistei gyülekezet gondnoka, Szarvas Jolán átadta a

gyülekezet ajándékát, majd az istentisztelet végeztével, a gyülekezetek tagjai ebédnél idézték vissza a közös emléket. Mindig öröm látni, amikor az idősebb korosztály tagjai régi ismerősöként üdvözlik egymást, s a közös emlékekből kimaradt hatvan-egynéhány év csak az arcok itt-ott jelentkező barázdáin, de nem a lelkeken hagyott nyomot.

Istennek adunk hálát ezért az ünnepért, mert Ő a kis gyülekezetekről is gondot visel, s bizonyosságát adja a Lélek gyümölcseinek az Őbenne bízók életében.

Györky Szilvia

Illyés Gyula | A REFORMÁCIÓ GENFI EMLÉKMŰVE ELŐTT

Száznegyvenhárom léptem: ez a hossza
a szobor-sornak. Hírnök, ki megölt
milliók végső tisztelgését hozza,
úgy mentem el rajvonalak előtt.

Kálvin, Knox, Farel, Béza! S bika-fővel
a hadrakelt hit zord hadnagyai,
a Vilmosok! és Coligny és Cromwell
- ők néztek rám - s a szabályás Bocskay!...
Hátrálnom kellett közelükből: mindet
nem fogta össze csak messzibb tekintet.
Fölhúzódtam a kert felé, a fákig
s lelkemben is hús tárgyilagosságig.

S most mintha ők
álltak volna kaszánya-számadáson
az én szemem előtt,
feszesen-katonásan
kilépvén éppen akkor
a hátrerül kapott nagy szikla-falból
s abból a másik, épp oly teli tömbből,
a mögójük kövesedett időből.

Addig jöhettek, maguk is meredt
kövek a napfénybe, hol nem lehet
szavuk már. Szavuk immár csak a tett,
mely idővel ad magyarázatot!
Holtak, vigyázz-ban állók, szóljatok!

Vagy előbb én beszélhetek?
Kik ott álltatok, „nem tehette másképp“,
mert ez vagy az, de megalkuvás nincsen,
mert a langyosat kiköpi az Isten,
kik után tárgyként maradt fenn a szándék,
mennyi az igazság még öklötökben,
mely négy százada oly nagy esküt markolt,
mely kőbe s öröklétkébe görcsösödten
tartja ma is a bibliát s a kardot?
Mit adott, melyre fölgerjedt szerelmes
dühével törtetek, a cél, ahogy
elértétek?
Ti kérditek?
S ha nem lesz
örömtökre meghallanotok?
Elmondom. Épp mert nekem is keserves.

Álltatok égve az Úr igazatól;
állt szemközt épp oly tüzellel teli tábor;
asztán dönteni kezdett ezredegyeszer
az ész helyett a fegyver
s a láng.

Hogy várja örök üdv a lelket:
rángtak milliószám kínban a testek
csatamezőn, bitófán, vérpádon,
karón, keréken, meg a fájdalom-
szerzés új mestergépein; növesztett
egymással szemben erdőnyi keresztet
Jézus példája, végig Európán;
égték, hogy égjen itt a kép s a „bálvány“,
ott a „csalárd könyv“ - városok és falvak,
hol újra emberhúst faltak a félvad
zsoldosok, eladdig míg tűz a tüzellel,
nem állt egymással szemben bűn a bűnnel,
eladdig, míg nem jött - a győzelem?
Az idő. Okosan, türelmesen
s némi humorral.
A kétféle had
és hit várai szemközt állanak

ma is, az én hazámban is:
a zordon fehér-falú s arany-cifrázta templom
vén tornyai még ágyúként vitáznak
minden beharangozáskor, vasárnap
papaik bent még ősimód dörögnek,
de kijövet az utcán átköszönnek
s ujjon mutatják, hogy hány órákor
s kinél lesz ferbli-kör vagy harcsa-tor
s egy kis ital.

Szép. Magam is helyeslem;
ha pap vagyok, magam is így cselekszem:
„értsük meg egymást!“

De nem volt nagy ár
mégis a harminc évi dögihalál,
d'Aubigné dühe, Coligny halála,
Szent Bertalan bosszútlán éjszakája,
fél Németország, a ketté törött
Európa s hogy itt volt a török
százötven évig és a mi hazánk... -
Ez lett a „győzelem!“ Ezt küldte ránk
Isten azzal, hogy „napként kimutatta“:
nem érte folyt a harc, hanem miatta;
ilyen volt, mit díjul szánt, a jövő:
mert volt-e vajon győztes, kit nem ő
rendelt eleve győzni?

Győztetek.

Maga a Sátán győzött veletek!
Balekok voltatok, mind! Hátra arc!
Nincs jogotok egy lépés sem előre.
Töröljétek be kőbe és időbe.
Elveszett - eleve! - a harc!

mondtam keményen, mint aki magára
támad először is az igazával;
majd:

Megbuktatok! A haddal simára
törött kontinens - e fekete tábla -
közepére mi iratott eredmény?
Egy betű, egy már tréfának sem új
buta betű s az is csak magyarul:
mért több a keresztyén, mint a keresztyény?
Értelmet annyi millió halott
véréből ennyit párolhattatok,
midőn - feledve, kinek mi a dolga -
karddal csaptatok ti is a Csomóba:
a Föladatba, mely épp a kötés
kibogozásával szép és merész.
Ez az „eredmény!“

És ha - ez se volna?!

- kondult bennem is, ahogy várható volt,
a tulsó torony az innen valóra
(és attól fogva mind a kettő bongott)

s kelt ezredszer is - alig finomodva -
bennem a két ős ádáz szó-birokra:
a mindig úrhitű tolnai pástyor
s a csupa dac sárréti prédikátor.
Mert mi szorította kézbe a fegyvert?
Nem a Rossz ellen támadt, aki felkelt?
S ha annyi sem lett volna harc? Ha szótlán
„hal el a hit“ a „római mocskokban“?
Ha arra tart eszme s világ, amerre
a „tiaras templom-kufár“ vezette,
ha nincs, ki a bűnnek ellenszegül
s - ha úgy fordul, hát reménytelenül,
de csak annál szebb önfeláldozásképp -
odavágja, hogy „nem tehettem másképp!“,
ma hol vagyunk?! Akkor tán elmarad
a kín, a vér, akkor nincs áldozat,
nincs - inkvizíció!
Ha - bár „hiába“ -
Gusztáv Adolf nem ül harci lovára,
jobbágy-iga helyett nem vágnak inkább
fegyvert ölteni a toulouse-i tiszták,
valdeusok, husziták, Bocskay
írás-imát se tudó hajdúi,
hiszed, hogy lett volna béke, olyan bár,
amilyet az imént lemosolyogtál?
Hiszed, hogy volna olyan-amilyen
magyarság, ha nincs - Kálvin?
Nem hiszem.

Vagy mást mondok: szobádban volna villany,
ha nem lép Giordano Bruno a tűzbe?
Hol kezdődött, hogy atomerő is van
S holnap rakétán repülsz ki az ürbe?
Övék az érdem, kiket sem a máglya
nem riaszthatott vissza, sem a gálya -
sem harcaik bukása,
a léptenként fölmeredő „hiába“!
Látták, vagy nem a céljuk,
azt jól látták, hogy nincs visszafelé út;
a mult, ahogy füst-vetve összeomlott,
úgy lökte őket, mint lőpor az ólmot:
előre! és ők vállalták e sorsot -
Mondd hát velem, hogy dicsőség reájuk!

Álltam némán, hírhozó katonájuk,
már azt forgatva, hogy én mit kapok,
nem is ötölük magyarázatot:
a tettektől, melyek - akár a gyermek -
magukért csak felnőttsorban felelnek.
Végül, ezt mondtam, önvigasztalásképp:
volt bárkié a szándék,
maga az Isten se tudhatta másképp.

Demokrácia példa – tényleg tőlük kell tanulnunk?

Nem akartam hinni a szemnek, amikor a havonként megjelenő reformiert című svájci református újság hasábjain a következő közleményt olvastam:

A felvonulás foglalkoztatja a bíróságokat

A zürichi városi tanács megtiltotta a szeptember 14-re, a belvárosba bejelentett „Felvonulás az életért” menetet, és csak egy álló tüntetést engedélyezett a külső kerületben a Turbinen téren. Megokolásként a biztonságra hivatkozott: Tartani lehet attól, hogy erőszakos ellentüntetők megtámadhatják a felvonulókat. A felvonulás szervezői panaszt tettek, aminek eredményeként az a döntés született, hogy a városi hivatal köteles megfelelő rendőri biztosítást nyújtani, hogy a felvonulás megvalósulhasson. A városi elöljáróság az alkot-

mány bírósághoz fellebbezett.

Szinte ugyanabban az időben Pozsonyban több ezren vonulhattak fel zavartalanul a magzati élet fokozott védelméért emelve fel szavukat. Nem voltak zavargások, nem támadták meg a véleményüket ilyen formában kinyilvánítókat.

Állítólag a demokrácia alapelve a szabad véleménynyilvánítás. Biztos, hogy jó országban aggodalmaskodna az Európa Parlament és Európai Bizottság demokratái?! Igaz a zürichi városi tanácsban többségbe kerültek a baloldali és liberális képviselők, és ahol ők vannak hatalmon ott

nem lehet hiány a demokráciából. Lásd Mao Ce-tung Kínája, Sztálin Szovjetuniója, Pol-Pot Kambodzsája!

CsL

Izrael – Ország? Nemzet? Gyülekezet?

Palesztin keresztyének üldözése

Ez év április 25-én a Ramallah melletti faluban mohamedán fegyveresek megtámadták az ott élő keresztyéneket. A lakosok a palesztin hatósághoz fordultak a támadást követően és sürgősen védelmet kértek. De a fegyveres támadók is a autonómia hatóság látókörébe tartoznak.

A Jerusalem Post című napilap és más hírközlő eszközök jelentették Jifna megtámadását. A támadást egy vita váltotta ki, amely egy keresztyén asszony és a hatalmon levő Fatah frakció egy hivatalnok között alakult ki. Az asszony és fia korábban panaszt tett a palesztin rendőrségnél, mivel a hivatalnok megfenyegette őket. A Palesztin Hatóságot a Mahmud Abbas vezette palesztin Fatah uralja. A keresztyén asszony panaszának pont ellenkező hatása lett. A következő napon fegyveres Fatah-tagok jelentek meg a Jifnában, köztük még rendőrök is voltak. Több mint százszor a levegőbe lőttek, Molotov koktélokot dobáltak, és közösségi tulajdont rongáltak meg, vagy pusztítottak el. Egyes támadók, akiket a bepanaszolt férfi apja vezetett, azt követelték, hogy vezessék be a mohamedán törvények szerinti Dzsizia adót. Ezt az adót a scharia értelmében a keresztyéneknek és zsidóknak kell fizetniük, hogy a mohamedán hatóságok védelme alatt élhessenek. A mohamedán törvények értelmében azok a „hitetlenek”, akik nem fizetnek, megölhetők vagy elűzhetők az országból. Ugyanezzel lehetett találkozni két évvel ezelőtt Szíriában és Irakban, ahol az Iszlám Állam az általa uralt területeken ezt az adót bevezette.

Még ha Jifnában végül is nem sérült meg komolyabban senki, megmaradt a félelem légköre ebben a félreeső keresztyén faluban. Három óra múlva jelent meg a rendőrség annak ellenére, hogy a falu az autonóm terület központjának, Ramallahnak a közvetlen közelében van. A keresztyén lakosoknak érthető módon az az érzésük, hogy ők a palesztin államban, és a nemzetközi közösségben is másodrendű polgárok. Közéleketen egyre kevesebb keresztyén él, és a palesztinok által ellenőrzött terület ez alól nem kivétel. Egyedüli különbséget

az jelenti, hogy Ramallah sokakkal elhitette a nemzetközi közösségben, hogy a keresztyének kivándorlásáért Izrael a felelős. A jifnai események leleplezik ezt a hazugságot. Valójában Izrael határai között a keresztyének száma növekszik. A túlkapásokat a palesztin terület hivatalnokai követik el, akik a keresztyén polgárokkal szemben nem tanúsítanak barátságos magatartást,

ahogy ezt más iszlám országok is teszik. Jifna nem egyedüli eset. A legtöbb, palesztin keresztyének ellen elkövetett túlkapás nem jelenik meg a sajtóban, mert sokan félnek beszélni ezekről. Szeretik elhitetni, hogy a tettesek zsidó telepések voltak. Az ember azt gondolná, hogy a CNN és hasonló adók hetekig beszélnek majd az esetről. A főáramlatú hírközlő eszközök saját alapelvük szerint dolgoznak: „Ha nem zsidó az elkövető, akkor az nem hír”.

Edy Cohen, *Israel Heute*
ford. Csoma L.

A Kárpát-medence Reformátussága

Úgy szeretem Kárpátalját, hogy el nem felejthetem Erdélyt

A körösfői születésű Szabó Anna évtizedekkel ezelőtt került el szülőföldjéről. Lelkész-tanár férjével, Pándy-Szeke- res Dáviddal együtt a Sárospataki Református Kollégium tanáraként a kilencvenes évek elején kapott meghívást a kárpátaljai református iskolák újraindításához. Küldetéséről, szolgálatáról, hazaszeretetéről beszélt a Reformátusok Lapjának.

A kárpátaljai Nagyberegi Református Líceum alapító tanára, első igazgatója. Hogyan került Sárospatakról Kárpátaljára, és milyen körülmények fogadták ott?

A Szovjetunió összeomlását és az Ukrajna önállósodását követő években Kárpátalja magyarsága korábban nem tapasztalt szellemi szabadságot élhetett át. A vallás gyakorlásának tilalma feloldódott, az elvett templomokat visszakapták, a nép és az értelmiség zaklatás nélkül járhatott templomba, elindult a hitoktatás, a konfirmációi felkészítés, a nyári ifjúsági táborokban hirdették az evangéliumot. Nyolcvanhét református gyülekezetben huszonkét középkorú és idős lelkipásztor szolgált. A fiatalok engedélyt kaptak a teológián való továbbtanulásra, így lassan a lelkészhiány is megoldódott. Az emberek viszont a teljes elszegényedés állapotába jutottak. A gyárak, a kollektív gazdaságok tönkrementek, a közös vagyont széthordták. A lakosság bankbetétjei eltűntek, munkalehetőség nem volt. A falvakban élők kertjükben, kis háztáji gazdaságukban

termelték meg a család évi szükségletét. Az iskolák, kórházak, középületek leromlott állapota szembetűnő volt. Külföldre csak korlátozottan lehetett utazni, a határok átjárhatósága távol állt a mostanitól. A százhatvanezer főnyi magyarság a cseh, a szovjet megszállás után 1991-ben egy reggelen Ukrajna állampolgáraként ébredt fel. A kilencvenes évek elején, a kommunizmus szorításának elmúltával a Kárpátaljai Református Egyház (KRE) vezetői kedvezőnek érezték az időt az iskolaalapításra. Férjemmel, Dáviddal Sárospatakon tanítottunk, amikor felkértek, hogy segítsünk az indulás nehéz munkájában. Az egyháznak az Isten biztatásán és a tette kész egyháztagokon kívül más vagyona nem volt. A nép a szabadság soha nem tapasztalt légkörében élt. Templomba addig nem járók tömegei kezdtek el munkálkodni egyházukért. Az evangélium áldott szele átjárta és mozgásba hozta a szibbadt lelkeket. A maroknyi reformátusság felújította visszszakapott templomait, parókiáit, hittan-táborokat indított, iskolákat épített. Ehhez társulva anyaországi, holland, amerikai, kanadai, svájci segítséggel létrejöttek az első egyházi intézmények: 1993-ban a Nagyberegi Református Líceum, 1995-ben a Nagydobronyi és Tiszapéterfalvi Református Líceum, valamint a Misszionáriusképző Iskola Tivadarfalván.

Hogyan viszonyult mindehhez az ukrán állam?

Mindent megtett az egyházi iskolák alapításának megakadályozásáért. Ezt a Nagyberegi Református Líceum indulásánál magam is megtapasztaltam, de azt is, hogy Isten az emberi gáncsoskodásnál mindig egy lépéssel előrébb jár. Önálló egyházi iskola alapítására nem kaptunk engedélyt, így lettünk papíron a Nagyberegi Középközépiskola speciális osztálya, de egyházi szóhasználatban kezdetül a Nagyberegi Református Gimnázium (később líceum) vált elfogadottá. 1993 augusztusában magyarból, matematikából, bibliaismeretből és egyházi énekből tartottunk felvételi vizsgát. Az egész Kárpátaljáról odasereglt fiatalokból huszonegyen nyertek felvételt. A szeptemberi évnyitón nemcsak az iskola

indulását ünnepeltük, hanem egy gyászos korszak elmúltát és egy kezdődő új világ reménységét is. Én magyart és angol tanítottam, osztályfőnök és minden voltam. Osztályomban a tizenhat fiúból nyolc lelkipásztor lett, az öt leányból négy tanárnő. Az államtól a tanárok ekkor még megkapták fizetésüket, ám miután sikerült az intézményt mint alapítványi iskolát bejegyeztetnünk, nekünk már nem járt az állami támogatás. Isten csodája, ahogy azokban az években valahogy mégis mindig összejött a működéshez szükséges anyagi fedezet, tanári fizetés és rezsiköltség. Az Orbán-kormány napjainkban ezt nagylelkűen átvállalja, és gondoskodik egyházi iskoláink, óvodáink működésének költségeiről Kárpátalján. Iskolánkban az eltelt huszonhat év során hét-száztíz diák végzett, a többi református líceumban összesen kétezren.

Szomorú hírek érkeznek Kárpátaljáról. Mi a helyzet a magyar oktatással?

Az Ukrajnában uralkodó zűrzavaros politikai helyzet nem kedvez a kárpátaljai magyarságnak. Ahogy az erdélyi magyarokat, a történelem viharai őket is edzetté, elszánttá tették. A kedvezőtlen hírek, parancsok, törvények nem szegik kedvüket, megpróbálnak mindenáron talpon maradni. Az oktatási és a nyelvtörvénnyel kapcsolatosan is ezt látom: a végsőkig küzdenek az anyanyelvért. Reménykednek, hogy mégis lesz olyan politikai változás, amely felülírja az esztelen gondolkodást. A dokumentációt, a naplókat már régóta ukránul kell vezetni az iskolákban, hivatalokban, kórházakban. Az ukrán nyelv tanítása a kezdetektől nem átgondolt. Az 1-4. osztályon kívül nincs a kisebbségeknek írott ukrán tankönyv, és nem a beszéd-készséget fejlesztik, hanem irodalmi művek részleteit, nyelvtani szabályokat magoltatnak. Az ukrán nyelvi érettségi vizsga a magyar diáknak ugyanazokat a tételsorokat tartalmazza, mint az anyanyelvi tanulónak. Ennek ellenére református líceumaink diákjai mindig jól vizsgáznak, és a felsőoktatási intézményekbe jelentkezéskor átlagosan kilencvenöt-kilencvennyolc százalékos felvételi eredménnyel jeleskednek.

Központi tanévnyitót tartottak a kárpátaljai református líceumok

Ünnepélyesen megnyitották a 2019-2020-as tanévet a négy kárpátaljai református líceum szeptember 8-án Nagydobronyban. A négy intézményben összesen 512 diák kezdte meg az új tanévet. Az ott folyó oktatás színvonalát jelzi, hogy az idén érettségizett 145 diák közül 136-an felsőoktatási intézményekben folytatják a tanulmányaikat. Az ungvári járásbeli településen vasárnap átadták a magyar kormány támogatásával felújított és új létesítményekkel bővített református líceumot. Csak a Nagydobronyi Református Líceum pedagógusai az utóbbi 25 év során több mint 700 diákot bocsátottak útjukra. A 98 millió forintos támogatásból megújult intézmény kollégiumi férőhelyekkel, tornateremmel és hat tanteremmel bővült.

Forrás: MTI

Milyen munkát végez a KRE tanügyi tanácsosaként?

Feladatom a református líceumok munkájának összehangolása, a közös célok és látás megfogalmazása, a keresztyén értékek fenntartása, továbbadása a tanórákon, a kollégiumokban. A líceumok tanári kara főként fiatalokból áll. Az évi óralátogatásokon nem az ellenőrzés, hanem a tanácsadás, az erősítés, a segítség a hangsúlyos. Isten ajándéka az, hogy az újonnan érkező tanárok igyekeznek a magas oktatási színvonalat és a keresztyén tanári magatartást követni. A reformáció ötszázadik évfordulóján prózaíró pályázatot írtunk ki Örökségünk a reformáció címmel, ez év elején pedig gyülekezetértörténeti pályázatot

hirdettünk. Mindkettőre szép pályamunkák érkeztek, a díjazottak a pénzjutalom mellé Wass Albert-könyveket kaptak. Korábban a tanároknak továbbképzéseket, előadásokat is szerveztünk, de ezt már magas szinten megvalósítja a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség.

Kalotaszegről is tartott Kárpátalján előadást. Mit jelent az itthon és otthon önnek? Szokott hazalátogatni?

Amikor huszonhat évvel ezelőtt Kárpátaljára kerültünk, azt tapasztaltam, hogy nem ismerik Erdélyt. A szögesdróttal körülzárt területen nem maradtak magyar történelemkönyvek. Nagybelegre kerülve a korábban padláson rejtgetett térkép fölé hajolva, gyertyafény-nél ismerkedtünk egymás szülőföldjével: én az elszakított Kárpátalja hegyeinek, falvainak nevével, ők Erdély tájegységeivel. Ezért éreztem szükségét annak, hogy bemutassam szülőföldem, Kalotaszeg népi kultúráját. Amikor csak tehettem, gyerekeimmel hazajárok Körösfőre. A karácsonyt és a húsvétot ott töltjük, és ők felnőttként is vágnak vissza a rokonok, szomszédok közé. Gyermekünket már kiskorukban vittük a Székelyföldre is, hogy megismerjék édesapjuk anyai rokonságát Felsőcsernátonban, Háromszéken. Székelyföldön barangolni jobban szeretünk, mint bárhol máshol a világon. Családi kirándulást ugyan egyre nehezebb szervezni, mert gyermekeink felnöttek, de Erdélybe utazni mindnyájunknak lelki szükséglet.

Ha újrakezdhetné, ugyanazt választaná, mint korábban?

Tanárnak lenni nagyszerű dolog, enél csak egy jobb van: keresztyén tanár-

rá válni. Ha Jézussal lépünk be egy tanterembe, emberi hiányosságainkat ő kiegészíti. Istennel járva bárhol szabadok vagyunk, kedvezőtlen politikai helyzetben is, ezt tanultam Kárpátalján az előttem járó, üldözést szenvedett, láger-t járt lelkipásztoroktól, presbiterektől, bibliás asszonyoktól. Szolgálatunkat Isten ajándékának tekintem, életünket az ő áldása kíséri. Ha újrakezdhetném, csak a tanári pályára gondolnék. De ami még ennél is fontosabb: csak Istent követve érdemes végigjárni egy életutat. Ha a Krisztust követő élet utáni vágyódást sikerült átadni a diákoknak, saját gyermekeinknek, ez több bármilyen világi tananyag átadásánál. Sokszor szerettem volna családommal tanárként Erdélybe visszatérni, de Isten olyan erős szálakkal kötött minket Kárpátaljához, amelyek máig eltérhetetlenek. Mikes Kelemen szülőföldjére vágyódása én-rám is igaz: úgy szeretem Kárpátalját, hogy el nem felejtetem Erdélyt. Honvágyam, Erdély hiánya életem végéig lelkemben sajog.

Somogyi Botond, fotó: Makó András, Pándy-Szekeres Dávid/www.reformatus.hu
A cikk megjelent a Reformátusok Lapjában.

BIBLIAOLVASÓ

v e z e t k f o n a l

November

1. P. Eszt 10	Kol 1,1-8
2. Sz. Dán 1	Kol 1,9-23
3. V. Dán 2,1-23	Kol 1,24-29
4. H. Dán 2,24-49	Kol 2,1-15
5. K. Dán 3,1-25	Kol 2,16-23
6. Sz. Dán 3,26-33	Kol 3,1-4
7. Cs. Dán 4,1-14	Kol 3,5-11
8. P. Dán 4,15-34	Kol 3,12-17
9. Sz. Dán 5,1-7	Kol 3,18-41
10. V. Dán 5,8-6,1	Kol 4,2-6
11. H. Dán 6,2-18	Kol 4,7-18
12. K. Dán 6,19-29	1Thessz 1
13. Sz. Dán 7,1-14	1Thessz 2,1-12
14. Cs. Dán 7,15-28	1Thessz 2,13-16
15. P. Dán 8,1-14	1Thessz 2,17-20
16. Sz. Dán 8,15-27	1Thessz 3,1-8
17. V. Dán 9,1-19	1Thessz 3,9-13
18. H. Dán 9,20-27	1Thessz 4,1-8
19. K. Dán 10,1-11,1	1Thessz 4,9-12
20. Sz. Dán 11,2-20	1Thessz 4,13-18
21. Cs. Dán 11,21-45	1Thessz 5,1-11
22. P. Dán 12,1-4	1Thessz 5,12-28
23. Sz. Dán 12,5-13	2Thessz 1
24. V. Hós 1	2Thessz 2,1-12
25. H. Hós 2,1-15	2Thessz 2,13-17
26. K. Hós 2,16-25	2Thessz 3,1-5
27. Sz. Hós 3	2Thessz 3,6-18
28. Cs. Hós 4	1Tim 1,1-11
29. P. Hós 5	1Tim 1,12-20
30. Sz. Hós 6	1Tim 2

A Börtönőr hite

ApCsel 16:11-40

Kedves Olvasóink! Egy olyan történettel fogunk foglalkozni, melynek a végén egy család megtér Jézus Krisztushoz, és hívővé válnak. De ahhoz, hogy ez megtörténjen, nagyon sok

mindennek kellett megtörténnie. Pál apostol és Szilász, a segítőtje, eljutnak Filippi-be. Ahogy azt általában tenni szokták, hirdették az evangéliumot az embereknek. Élt a városban egy fiatal szolgálólány. Jövendőmondó lélek volt benne, és a gazdái nagyon sok pénzt kerestek vele. Sokan akarták tudni a jövőt, és sokan voltak hajlandók sok

pénzt fizetni ezért. Ez a kislány valahányszor meglátta Pált és Szilászt, azt kiáltotta, hogy ezek az emberek a magasságos Isten szolgálói, akik az üdvös-

ség útját hirdetik nektek! Pál egy darabig tűrte a dolgot, de aztán megelégedte, és Jézus hatalmával kiűzte ezt a lelket a kislányból. A gazdáinak komoly bevétel kiesést okozott

a kardját, Pál kikiáltott a cellából: Ne tégy kárt magadban, mindnyájan itt vagyunk. Erre a börtönőr egyáltalán nem számított. Az, hogy Pál és Szilász ott maradtak a nyitott ajtók ellenére,

azt bizonyította számára, hogy ezek az emberek mások, mint a többiek. Leborult előttük, és azt szeretne volna megtudni, hogy mi kell az üdvözüléséhez. Pál annyit mondott, higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe. Haza vitte őket, megvendégelte és örvendezett annak, hogy egész családjával együtt hisz az Istenben.

szel. Többé nem kérhetnek pénzt a jövendőmondásért. Ez természetesen nagyon felbosszantotta őket, Pálékat elfogták, megverték és börtönbe zárták. Tudjuk azonban, hogy semmi sem történik véletlenül és feleslegesen. Nem azért kerültek börtönbe, mert az emberek akarták így, hanem azért, mert Isten akarta. Amikor bevitték őket a börtönbe, a börtönőrnek megparancsolták, hogy úgy vigyázzon a foglyokra, hogy semmiképpen se tudjanak megszökni. A börtönőr pedig ennek a parancsnak megfelelően a belső börtönbe zárta őket, és a lábukat kalodába zárta. Lehetetlen volt onnan megszökni.

Isten számára azonban nincs lehetetlen. Éjfél körül Pál és Szilász dicsőretek kezdtek énekelni az Úrnak, és imádkoztak hozzá. E közben hirtelen nagy földrengés támadt, és hatalmas zaj közepette kinyílt az összes ajtó, és lehulltak a bilincsek. Amikor a börtönőr látta, hogy mi történt, úgy döntött, hogy inkább eldobja az életét, nem várja meg a büntetést amiért mégis megszöktek a rabok. Amikor felemelte

Gondolkozzatok el azon, mivel nyerte meg Pál és Szilász Krisztusnak a börtönört és családját! Nem beszéltek sokat. Nem győzködtek, nem bizonygatták az igazukat. Csak azt tették, ami helyes volt. Máshogy cselekedtek, mint ahogy a többiek tették volna. Nem a saját szabadságukkal törődtek. A börtönőr miatt maradtak, hogy az ő életét mentsék meg. Jegyezzétek meg, hogy az ahogy másokkal viselkedünk sokkal többet mond rólunk, a hitünkről, a bennünk lakó Lélekről, mint ezer szó. Kövessétek tehát Pál és Szilász példáját.

Imádság: Mindenható Isten! Köszönjük Neked, hogy kiválasztottál minket. Köszönjük, hogy velünk vagy. Kérünk, adj erőt és bölcsességet, hogy mindig rád tudjunk figyelni, és tetteinkkel is bizonyosságot tudjunk tenni rólad. Ámen.

Aranymondás: „Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.” 1János 3:18

Kraus Viktor

Református Újság

Gyülekezeti tájékoztató

Kiadja a Lónyay Gábor Polgári Társulás

Cím: Deregnő 216, 076 74 Deregnő

IČO/reg.szám: 31256732

Nyilvántartási szám: EV 5612/18

ISSN: 2585-8491

Megjelenik havonta.

Kereskedelmi forgalomba nem hozható.

Terjeszti a Deregnő-i Református

Keresztyén Gyülekezet

Szerkesztőség:

főszerkesztő: Csoma László,

szerkesztők: Csoma Annamária, Györky Szilvia,

Kraus Viktor, kárpát-medencei tudósítók:

Fábián Tibor, Szenn Péter

Szerkesztőség címe:

076 74 Draňov-Deregnő 216,

Tel.: 056/639 53 96, Mobil: 0908 035 094,

E-mail: ladislavcsoma@gmail.com

vagy csomalaszlo@centrum.sk

Nyomja: Marián Györky - MS PRINT